

FENYVESI OTTÓ

Halott vajdaságiakat olvasva

FENYVESI OTTÓ (1954) Lovas

SZENTELEKY KORNÉL

A sziváci nagy és ódon
sárga ház nyitott kapujából
látni lehetett az udvart,
a hatalmas fenyőt,
a bukszussal szegélyezett virágos kertet,
és egy darabot a vászonhuzatos,
piros gyékényszőnyegből is,
ami felfutott a lépcsőkön
az orvosi rendelő felé.
A ház falán sötétzöld vadszőlő.
És ott sürgött a kemény barázdákba
sütött hajú cselédlány meg a
tarka, foltos vizsla is.
Sztankovits doktor úr
éppen fiákerport kevert
egy telecskai parasztasszonynak.
A szalon csendje súlyos volt
sűrű a félhomály, tapodtat
se mozdulva múlt és jövő irányába.
Falán festmények lógtak,
a bizonytalanság minden nyoma nélkül,
erőtéljes temperamentummal
energikus ecsetvonásokkal.
A szoba egyik falán plafonig ért a polc,
rajta könyvek garmada.
A doktor úr olykor a folyosó végén
lévő szekrény mélyébe meredt,
láthatatlan, ismeretlen tájakra kalandozott,
nagyon rendjén valónak érezte az egészet.
És szépnek, kerek egésznek.

Csattogott a vadkacsa szárnya.
Beleveszett a kósza hexameterbe,
mely helyszíne lehetett volna
egy tündökletes életnek:
munkának, játéknak, kalandnak,
szerelemnek, tündérmesének.
Mennydörgésnek, harangszónak,
suttogásnak, kacagásnak, csobbanásnak,
melyből valami szabálytalan szonáta
szövődött és szállt gáttalanul az ég felé,

Szenteleky Kornél (Sztankovics Kornél, 1893–1933) író. Pécsen született. Családja 1898-ban költözött Zomborba, ahol iskoláit elvégzi, majd orvosi oklevelet szerzett Budapesten. Fő szervezője volt a jugoszláviai magyar irodalomnak. Élete végéig Ószivácon orvosként praktizált.

vagy olykor elterült az alacsonyra
ereszkedett felhők súlya alatt.
A csuda tudja, hogyan és miért.
Csak hogy teljen az idő, az élet.
Csak jöjjön már, aminek jönni kell.

Valamint a hírhedt kontextus
is ott tanyázott a szivácsi szobában,
az üres cseresznyés tálban és
a váratlanul ledobott papucsban,
amire hivatkozni lehet,
sőt olykor rá lehet testálni
a bonyolultabb feladatokat,
elküldeni őket a lehetséges
futamok és irányok egyikébe.

Mi van Gál Ottóval?
– kérdezte Szenteleky. –
Tudsz róla valamit?
Eltűnt egyik napról a másikra,
elvitte Trianon vonata,
minket meg itt hagyott.
Senki sem tudott a délvidéken,
olyan szellemesen és világfiasan
csevegni egy csésze teáról,
mint Gál Ottó.
Hol volt akkor még Proust
és háromoldalas mondata
a madeleine-ről?

Vass Ádám vizesnyolcasokkal felloccsolt
vendéglőjében, Oláh Sándor
adósságot törlesztő festményei alatt
zónapörköltet és vesevelőt ettek a szabadkaiak,
karikára vágott hegyespaprikával,
s korsóból itták a frissen csapolt habos söröket.
Miközben Fenyves Ferenc
költői versenyt hirdetett a teáról.
A provincializmus ellen akartak
védekezni a csésze teával,
hátha elfelejtik az írók a valóságot,
a munka nélkül maradt vasasokat
a Ferrum gyár környékén,
a városháza körül köpködő csizmás atyafiakat,
a zsíros gáblikat a kiskocsmákban.
Azt hitte egy csésze teától az irodalom
talán elvesztheti vidéki jellegét.

Legközelebb, ha az utam felvisz Pestre,
magammal viszek egy óriásmondatot,
mely méltán reflektálja a helyi eseményeket.
Megmondom majd Mahler tanár úrnak,
a Bohuniczky Szefi urának, hogy errefelé,

a műkedvelők vidéki virágoskertjében
 is teremget irodalom, még nem untunk rá
 a megnevezhetetlen sötét anyagra,
 s megtoldjuk a végtelen látomások sorát
 újabb pillangókkal, tiszavirágokkal.

És már bableves se volt a Balaton kávéházban,
 csak egy hatalmas szelet rántott borjúláb
 – egy pengőért. Legyinteni kéne:
 már a Magyar Koronában sem volt senki:
 Osvát éppen agyonlőtte magát
 a lánya halottas ágya mellett.
 Hova lett Sárrika a pamutgombolyagokkal?
 Hova lettek a versíró lányok
 félrecsúszott kontyukkal,
 hosszú és lapos pillantásaikkal
 a sokat ígérő nagy keblükkel
 a feszes trikó alatt?
 Tudja valaki? Talán az Úr?
 Túl sok a kérdőjel.
 Hogy nehezen illeszthetőek az összképbe?
 Minek ide irodalom!?
 Rózsaszínű takony kell ide,
 a mocsok fővárosába,
 a ringyók mennyországába!
 Inkább menjünk a Japánba,
 oda, ahol József Attila nyújtogatta
 hosszú nyakát egy sakktábla felett,
 és a többiek mind.

Viszont mindenhez érteni kellett,
 az eksztázisban szerzett költeményekhez,
 és legfőképp a halálba tartó élethez.
 Még akkor is, ha sekély volt alattunk a víz.
 Mert az a pocsolya nem faluszéli kacsauasztató,
 nagyobb az, mint a Palicsi-tó,
 nincsenek határai, akkora, mint a tenger.
 Az egész Vajdaság mindenestől belefér.
 Megint belényilallt a bizonyosság,
 az a másik – naná – ritmus:
 nincs egyebe, csak a remény.

Ezt kell hát megírni,
 a tájat és az embereket,
 a falut, a várost, a Dunát,
 és nem részeire bontani,
 parasztokra és kispolgárookra,
 hanem ahogy megjelennek
 az ember szeme előtt
 vagy a képzeletében.
 Egy rózsaszín reggelen
 egy sápadt diákot dzsörzé blúzban,
 ahogy Voltaire-t olvas.

Kedves Bellácska,
gyere velem Isolába.
A világ végére utaznék veled.
Gyere velem Isolába.
Mindörökre csak bámulnék azokba
a titokzatos mélybarna szemekbe.
Ma este olyan magányos vagyok.
Látod, a napsugár a Duna-partról,
a villamosokról, a körhintáról
és csábos kirakatokról álmodik.
Csak semmi filozófia!
A szál elvágva, nem tudja,
mit beszél – félre.
Csak az az állandó nyomás ne lenne
a torkában és a mellkasában
ne lenne. Persze,
amíg lehet maradunk
bogárban, fában, sárban.

Bácska hallgató lakói
nem beszélnek a fájdalomról,
melyek nyomasztják őket,
pokolról, hazáról álmodnak,
és a bolond lányról,
aki borotvával felvágta az ereit,
hogy megmeneküljön a ráktól,
pedig magzatot hordó volt,
mikor felboncolták, látták.
Az Isten nyugasztalja!

Bácskai nyirkos esték,
fanyar, félénk reggelek,
kínos, keserű nappalok.
Mogorva balkáni beszéd ropog
a jámbor, szelíd szemű ablakok alatt,
este puska pukkan.
A paplan alatt összerezzennek
a gyenge szívű szüzek.
Az eső zokogva csorog az ereszről.
Hazug, émelygős közhelyek röppennek
a beszappanozott urak fülébe.
Az alkonyatban riadt, tétova
zongorahang siklik tova.
A szentlélek ereje szálljon ránk,
a te áldásod legyen mirajtunk,
legyen a teheneken, borjakon,
a lovakon, a családon és a házon,
őrizzen bennünket meg a gonosztól!

Minden olyan nehéz.
Tél van a hajamban, kesztyűm tele hóval.
Nélküled nem írtam volna meg:
„kollektív tudatunk halmaza annyira sűrű,
és olyan nagy tömegű, hogy elgörbíti
a mindennapokat körülölelő valóság fényeit”.

Hegyekkel lett tele a szánk.
 A szülőföldet benőtte a disznóparéj.
 Már egymáshoz szelídültek a szavak,
 a harmattól édes füvek.
 Csak jönne már a tavasz,
 űzne, űzne el éjszakát, telet
 a kulőr lokálból.
 A fiatal festő és a repedt sarkú,
 nagy keblű csárdásné esetét
 a fülledten erotikus
 Szenteleky-novellából.

A szivácsi nagy és ódon
 sárga ház falán tábla
 hirdeti Szenteleky emlékét.
 Sokszor megkoszorúzták.
 Voltak esztendőök,
 amikor megrongálták
 vagy festékekkel leöntötték.
 Manapság már csak
 a magyar színű szalagokat tépik le,
 a koszorút nem bántják.
 Bányai váratlanul kezembe nyomta
 a koszorút, kétezertíz őszén.
 Kezembe adta, és annyit mondott:
 idén neked kell felakasztani.

DÓCZI VIRÁG, KILÁTÁS, 2014